HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șasea)

22 mai 2014*

„Recurs — Concurență — Înțelegeri — Piața sacilor industriali din plastic — Imputabilitatea încălcării săvârșite de filială în sarcina societății-mamă — Obligația de motivare”

În cauza C-36/12 P,

având ca obiect un recurs formulat în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introdus la 24 ianuarie 2012,

Armando Álvarez SA, cu sediul în Madrid (Spania), reprezentată de M. Troncoso Ferrer, de E. Garayar Gutiérrez și de C. Ruixo Claramunt, abogados,

recurentă,

cealaltă parte din procedură fiind:

Comisia Europeană, reprezentată de F. Castilla Contreras și de F. Castillo de la Torre, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în primă instanță,

CURTEA (Camera a șasea),

compusă din domnul A. Borg Barthet, președinte de cameră, domnul E. Levits și doamna M. Berger (raportor), judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,

grefier: doamna L. Carrasco Marco, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 15 ianuarie 2014,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursul formulat, Armando Álvarez SA solicită anularea Hotărârii Tribunalului Uniunii Europene Álvarez/Comisia (T-78/06, EU:T:2011:673, denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care acesta a respins acțiunea având ca obiect anularea în parte a Deciziei C(2005) 4634 final a Comisiei din

* Limba de procedură: spaniola.

30 noiembrie 2005 privind o procedură în temeiul articolului [81 CE] (cazul COMP/F/38.354 – Saci industriali) (denumită în continuare „decizia în litigiu”), precum și anularea sau, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care i-a fost aplicată prin această decizie.

Istoricul cauzei și decizia în litigiu

2 Recurenta este o societate pe acțiuni de drept spaniol, care a dezvoltat diverse activități industriale în sectorul fabricării de bidoane metalice, al tâmplăriei industriale și al vânzării de lemn. Aceasta are mai multe filiale, printre care figura Plásticos Españoles SA (ASPLA) (denumită în continuare „ASPLA”), în care deținea 98,6 % din capital în anul 2002.

3 În noiembrie 2001, British Polythene Industries plc a informat Comisia Comunităților Europene despre existența unei înțelegeri în sectorul sacilor industriali (denumită în continuare „înțelegerea”).

4 După ce a efectuat verificări în cursul lunii iunie 2002, Comisia a inițiat procedura administrativă la 29 aprilie 2004 și a adoptat o comunicare privind obiecțiunile împotriva mai multor societăți, printre care se numărau ASPLA și recurenta.

5 La 30 noiembrie 2005, Comisia a adoptat decizia în litigiu, al cărei articol 1 alineatul (1) litera (j) prevede că ASPLA și recurenta au încălcat articolul 81 CE prin participarea, între 8 martie 1991 și 26 iunie 2002, la un ansamblu de acorduri și de practici concertate în sectorul sacilor industriali din plastic în Belgia, Germania, Spania, Franța, Luxemburg și Țările de Jos, care au avut ca obiect stabilirea prețurilor și aplicarea unor modele comune de calculare a prețurilor, repartizarea piețelor și alocarea de cote de vânzare, repartizarea clienților, a afacerilor și a comenzilor, prezentarea de oferte concertate la anumite cereri de ofertă și schimbul de informații confidențiale.

6 Pentru acest motiv, Comisia a aplicat ASPLA și recurentei, la articolul 2 primul paragraf litera (h) din decizia în litigiu, o amendă de 42 milioane de euro, pentru plata căreia cele două societăți au fost considerate responsabile în solidar.

Hotărârea atacată

7 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 24 februarie 2006, recurenta a introdus o acțiune împotriva deciziei în litigiu. În cadrul acțiunii formulate, aceasta solicita, în esență, anularea deciziei menționate în măsura în care o privea sau, cu titlu subsidiar, reducerea cuantumului amenzii care îi fusese aplicată de către Comisie.

8 În susținerea acțiunii formulate, recurenta invoca un motiv unic, întemeiat pe o eroare de apreciere a faptelor și pe o încălcare a prezumției de nevinovăție, precum și a principiului respectării dreptului la apărare.

9 Tribunalul a respins acțiunea în întregime.

Concluziile părților și procedura în fața Curții

10 Recurenta solicită Curții:

— anularea hotărârii atacate, precum și a deciziei în litigiu și

— obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

11 Comisia solicită Curții:

— respingerea recursului și

— obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată.

12 Prin Decizia președintelui Camerei a șasea a Curții din 15 mai 2013, derularea procedurii în prezentul recurs a fost suspendată până la finalizarea procedurii în cauzele în care s-au pronunțat Hotărârile Gascogne Sack Deutschland/Comisia (C-40/12 P, EU:C:2013:768), Kendrion/Comisia (C-50/12 P, EU:C:2013:771) și Groupe Gascogne/Comisia (C-58/12 P, EU:C:2013:770). Procedura a fost reluată după pronunțarea acestor hotărâri la 26 noiembrie 2013.

Cu privire la recurs

Cu privire la motivul invocat cu titlu principal

Argumentele părților

13 Recurenta arată că, în hotărârea atacată, Tribunalul a stabilit în sarcina sa răspunderea pentru încălcarea constatată întemeindu-se pe două motive care nu figurau în decizia în litigiu. În primul rând, la punctele 38 și 39 din hotărârea menționată, Tribunalul ar fi considerat că elementele de probă prezentate de Comisie dovedeau participarea directă a recurentei la înțelegere, aspect care nu ar reieși din considerentele deciziei în litigiu. În al doilea rând, la punctul 35 din aceeași hotărâre, Tribunalul a făcut referire la prezumția potrivit căreia recurenta, în calitate de societate-mamă care deținea integral capitalul filialei sale, și anume ASPLA, ar fi exercitat o influență decisivă asupra comportamentului acesteia din urmă, în condițiile în care Comisia nu s-a întemeiat pe această prezumție în decizia în litigiu.

14 Prin reținerea, în mod greșit, a acestor două motive, Tribunalul ar fi săvârșit o eroare de drept și ar fi încălcat dreptul la apărare al recurentei, care nu ar fi fost în măsură să se apere împotriva unor afirmații care nu erau cuprinse în decizia în litigiu.

15 Comisia susține că acest motiv nu este fondat. În decizia în litigiu, răspunderea recurentei ar fi întemeiată în mod clar pe prezumția potrivit căreia aceasta din urmă exercita, în calitate de societate-mamă, o influență decisivă asupra comportamentului filialei sale. Această decizie ar menționa doar cu titlu suplimentar indicii referitoare la exercitarea efectivă a unei astfel de influențe a recurentei.

Aprecierea Curții

16 În această privință, trebuie arătat că, în prezenta cauză, în considerentul (580) al deciziei în litigiu, Comisia a menționat în mod expres prezumția exercitării efective a unei influențe decisive de către societatea-mamă asupra filialei pe care o deține integral înainte de a arăta, în considerentul (584) al acestei decizii, că această abordare ar fi detaliată de la caz la caz pentru fiecare întreprindere în cauză (a se vedea Hotărârea Kendrion/Comisia, EU:C:2013:771, punctul 28).

17 În considerentele deciziei în litigiu consacrate ASPLA și recurentei, Comisia a amintit, în primul rând, în considerentul (669) al acestei decizii, că recurenta deținea 98,6 % din capitalul ASPLA. În al doilea rând, ea a arătat, în considerentul (671) al aceleiași decizii, că reieșea că recurenta era implicată foarte îndeaproape în conducerea operațională a ASPLA. În susținerea acestei afirmații, Comisia a menționat, în considerentele (672)-(676) ale deciziei menționate, elemente, dezbătute în cursul procedurii scrise,

referitoare la prezența persoanelor care ocupau cele mai importante funcții de conducere în cadrul recurentei la cel puțin 22 de reuniuni ale întreprinderilor participante la înțelegere, precum și la transmiterea, cel puțin aparentă, a proceselor-verbale ale altor reuniuni de către reprezentanții ASPLA persoanelor care ocupau funcții de conducere în cadrul recurentei.

18 În aceste condiții, Tribunalul a considerat fără a săvârși o eroare de drept, la punctul 35 din hotărârea atacată, că, în temeiul jurisprudenței referitoare la condițiile în care se prezumă că o societate-mamă exercită o influență decisivă asupra filialei sale, Comisia era îndreptățită să prezume că recurenta exercitase, având în vedere participația de 98,6 % pe care o deținea în capitalul ASPLA, o influență decisivă asupra comportamentului acesteia din urmă.

19 În plus, recurenta nu poate susține în mod util că nu a fost în măsură să își exercite dreptul la apărare față de folosirea de către Comisie a prezumției menționate. Rezultă astfel din cererea de sesizare a Tribunalului, în special din cuprinsul punctului 19 din aceasta, că recurenta a admis existența respectivei prezumții, chiar dacă i-a contestat legalitatea în lumina prezumției de nevinovăție. Argumentele sale cu privire la acest aspect au fost, de altfel, examinate la punctele 22-29 din hotărârea atacată și au fost respinse la punctul 30 din aceasta.

20 De asemenea, Tribunalul a examinat în mod întemeiat, la punctele 36 și 37 din hotărârea atacată, argumentele invocate de recurentă pentru a răsturna prezumția de control efectiv care decurge din legăturile de capital existente între recurentă și filiala sa, prezumție pe care se întemeiase Comisia. În cadrul acestei analize, Tribunalul a arătat motivele pentru care niciunul dintre aceste argumente nu putea, în opinia sa, să fie reținut.

21 Punctele 38 și 39 din hotărârea atacată se înscriu în aceeași etapă a raționamentului dezvoltat de Tribunal și conținutul acestora trebuie, așadar, să fie apreciat ținând seama de ordinea logică a acestui raționament.

22 La punctul 38 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că prezența, la mai multe reuniuni ale întreprinderilor participante la înțelegere, a persoanelor care ocupau cele mai importante funcții de conducere în cadrul recurentei, precum și faptul că aceasta din urmă a fost ținută la curent în legătură cu celelalte reuniuni prin procese-verbale întocmite de reprezentanți ai ASPLA erau suficiente pentru a dovedi că intervenea în mod direct în discuțiile purtate în cadrul înțelegerii. La punctul 39 din aceeași hotărâre, Tribunalul a apreciat că faptul că reprezentanții recurentei nu fuseseră mandatați pentru a participa la înțelegere, potrivit acesteia din urmă, era lipsit de relevanță.

23 Contrar susținerilor recurentei, nu se poate interpreta că aceste aprecieri relevă o imputare în sarcina sa a unui nou motiv de răspundere întemeiat pe o participare directă la înțelegere. Astfel, în acest stadiu al raționamentului său, Tribunalul s-a limitat la aprecierea pertinenței și a plauzibilității argumentelor invocate de recurentă pentru a răsturna prezumția menționată, precum și a indiciilor suplimentare pe care s-a întemeiat Comisia pentru a considera că această societate exercitase o influență decisivă asupra filialei sale. În cadrul aprecierii elementelor de probă care îi erau prezentate, Tribunalul a putut să sublinieze în mod legitim forța probantă care trebuia conferită, în opinia sa, indiciului dedus de Comisie din suprapunerea dintre organele de conducere ale celor două societăți, fără ca această apreciere să modifice temeiul răspunderii stabilite în sarcina recurentei.

24 În aceste condiții, recurenta nu poate pretinde că nu și-a putut exercita dreptul la apărare față de faptul că i s-a imputat un nou motiv de răspundere.

25 Din considerațiile de mai sus rezultă că motivul invocat cu titlu principal de recurentă în susținerea recursului trebuie respins.

Cu privire la motivul invocat cu titlu subsidiar

Argumentele părților

26 Recurenta arată că eroarea de drept săvârșită de Tribunal prin faptul că s-a pronunțat în temeiul unor motive care nu au fost invocate de părțile în litigiu a condus la o neexaminare a susținerilor prezentate efectiv în cererea sa de sesizare a instanței, astfel încât raționamentul dezvoltat în hotărârea atacată este incoerent și afectat de un viciu de motivare.

27 În opinia recurentei, având în vedere că Comisia nu a făcut referire, în cazul său, la nicio prezumție potrivit căreia o societate-mamă este răspunzătoare pentru comportamentul filialei sale, singurul element de probă invocat pentru stabilirea influenței asupra filialei sale era, în afară de participația sa la capitalul acesteia din urmă, identitatea parțială a persoanelor care ocupau funcții de conducere care făceau parte din consiliile de administrație ale celor două societăți. În fața Tribunalului, recurenta ar fi arătat că acest element era insuficient și s-ar fi întemeiat pe alte motive pentru a combate răspunderea care era stabilită în sarcina sa în cadrul înțelegerii. Or, Tribunalul ar fi neglijat să procedeze la vreo apreciere a acestor argumente.

28 Potrivit Comisiei, acest motiv invocat cu titlu subsidiar nu este fondat.

Aprecierea Curții

29 Cu titlu introductiv, trebuie constatat că motivul invocat de recurentă cu titlu subsidiar se bazează pe premisa potrivit căreia Comisia nu s-ar fi întemeiat, în decizia în litigiu, pe prezumția unei influențe decisive a societății-mamă asupra filialei sale al cărei capital îl deținea în totalitate sau aproape în totalitate. Astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 16-19 din prezenta hotărâre, această premisă este eronată.

30 Pe de altă parte, din cuprinsul punctelor 20-22 din prezenta hotărâre rezultă că, spre deosebire de cele susținute de recurentă, motivarea hotărârii atacate, în ceea ce privește analiza argumentelor pe care aceasta le invocase pentru a răsturna prezumția potrivit căreia exercitase o influență decisivă asupra filialei sale, nu este afectată de nicio incoerență.

31 În măsura în care recurenta susține, în cadrul motivului său subsidiar, că Tribunalul nu și-a îndeplinit obligația de motivare prin faptul că nu a răspuns la fiecare dintre argumentele pe care ea le invocase pentru a răsturna prezumția exercitării efective a unei influențe decisive, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obligația de motivare a hotărârilor, care revine Tribunalului în temeiul articolului 36 și al articolului 53 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, nu impune acestuia să prezinte o motivare care să urmeze în mod exhaustiv și unul câte unul toate argumentele prezentate de părțile în litigiu (Hotărârea Groupe Gascogne/Comisia, EU:C:2013:770, punctul 37).

32 Tribunalul a examinat argumentele recurentei la punctele 36 și 37 din hotărârea atacată. Deși respingerea unora dintre aceste argumente, precum cele întemeiate pe natura activităților industriale ale celor două societăți, pe valoarea lor economică, pe folosirea unor angajați externi și pe dreptul spaniol al societăților, nu a făcut decât obiectul unei motivări succinte, aceasta din urmă este suficientă totuși pentru a permite recurentei să cunoască motivele pe care s-a întemeiat Tribunalul. Rezultă, astfel, din cuprinsul punctelor menționate că Tribunalul a considerat că aceste elemente nu erau de natură să repună în discuție forța probantă a elementelor, precum rolul persoanelor care ocupau cele mai importante funcții de conducere în ceea ce privea funcționarea celor două societăți și efectele practice ale compunerii în mare parte identice a consiliilor de administrație ale acestora, pe

care Comisia le invocase pentru a susține prezumția potrivit căreia, având în vedere faptul că recurenta deținea aproape în totalitate capitalul ASPLA, se putea presupune că aceasta exercitase o influență decisivă asupra filialei sale.

33 În măsura în care recurenta înțelege să conteste aprecierea de către Tribunal a faptelor și a elementelor de probă prezentate în fața sa, este suficient să se amintească faptul că, exceptând cazurile de nerespectare a normelor în materia sarcinii și administrării probelor și de denaturare a elementelor, o astfel de apreciere nu constituie o chestiune de drept supusă, ca atare, controlului Curții în cadrul unui recurs (Hotărârea FLSmidth/Comisia, C-238/12 P, EU:C:2014:284, punctul 31 și jurisprudența citată).

34 Având în vedere considerațiile care precedă, motivul invocat cu titlu subsidiar de recurentă trebuie respins.

35 Întrucât niciunul dintre motivele invocate de recurentă în susținerea recursului formulat nu poate fi primit, acesta din urmă trebuie respins.

Cu privire la cheltuielile de judecată

36 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul său de procedură, atunci când recursul nu este fondat, Curtea se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.

37 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din același regulament, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acesta, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată, iar aceasta din urmă a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, și pe cele efectuate de Comisie în cadrul prezentului recurs.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șasea) declară și hotărăște:

1) Respinge recursul.

2) Obligă Armando Álvarez SA la plata cheltuielilor de judecată din prezentul recurs.

Semnături